

Čís. 196.

Žaloval-li kupitel teprve po rozsudku, ukládajícím prodávateli, by dodal zboží, dle § 368 ex. ř. o náhradu interese (škody), jest pro výpočet této náhrady rozhodnou doba, kdy rozsudek stal se vykonatelným a nikoli, kdy byl vynesен (čl. 357 III. obch. zák.). Ušlý zisk, vyvozovaný z toho, že kupiteli nedodáním zboží bylo znemožněno, je dále zciziti, nelze počítati dle přemrštěných nákupních cen, jež za mimořádných poměrů byly se na trhu vytvořily, nýbrž dle občanského zisku, jak v obchodování jest obvyklým.

(Rozh. ze dne 3. června 1919, Rv II. 161/19.)

Nesplnivši povinnosti, uložené jí rozsudkem soudu první stolice ze dne 15. října 1917 a potvrzujícím rozsudkem soudu odvolacího ze dne 27. prosince 1917, by dodala hostinskému A. 194 litry slivovice, 100 litrových procent za 36 K, byla firma B. žalována podle § 368 ex. ř. na náhradu interese ve výši 3.257 K 20 h, to jest na náhradu rozdílu mezi cenou smluvní a cenou placenou prý žalobcem při úhradní koupi, jež činila prý 78 K za 100 litrových procent. — Oba nižší soudové (okr. soud v Mor. Ostravě a krajský soud v Novém Jičíně) odsoudili žalovanou pouze k zaplacení 640 K. Vycházejíce z právního náhledu, že žalobní nárok na náhradu rozdílu mezi cenou kupní a cenou tržní v době dlužné dodávky jest opodstatněn předpisem čl. 357 odst. 3 obch. zák., že by nebylo však slušno ukládati žalované náhradu celého rozdílu v cenách, který tu byl v době tvrzené a žalobcem ostatně spolehlivě neprokázané úhradní koupě (v dubnu 1918), kdyžž rozdílu tento nemá ani tak příčinu svou v prodlení žalované, jako spíše v mimořádných, válkou vyvolaných hospodářských poměrech, jak se vyvinuly od vynesení rozsudku dne 15. října 1917, přiznali oba nižší soudové žalobkyni jen náhradu oné škody, která tu byla dle posudku znalce a slušného uvážení soudu v den vydání rozsudku ze dne 15. října 1917.

Nejvyšší soud nevyhověl ani dovolání žalobcovu, ani dovolání žalované.

Důvody:

Vycházejce z názoru, že pro výpočet náhrady škody, příslušející žalobci, jest rozhodným předpis čl. 357 obch. zák. a dle něho doba, ve které byl žalovaný povinen dodati zboží podle smlouvy, a z úvahy, že žalobce musil z toho, jak se žalovaný zachoval v předchozím sporu, nejpozději v době vynesení rozsudku soudu první stolice seznati, že nechce vůbec plniti, pokládá odvolací soud den 15. října 1917, kdy byl onen rozsudek vydán, za rozhodný pro stanovení výše náhrady škody, náležející žalobci dle § 368 ex. ř. S tímto právním názorem nelze však souhlasiti, neboť termín 15. října 1917 není odůvodněn ničím, a zejména ani článkem 357 obch. zák., dle něhož je pro určení výše náhrady škody pro nesplnění (3. odstavec tohoto čl.) rozhodnou doba, v níž byl žalovaný podle smlouvy povinen, splniti svůj závazek, při čemž musí jíti o zboží mající tržní nebo bursovní cenu v místě splnění. Dlužno míti na zřeteli, že žalobce domáhal

se v předchozím sporu jako kupující podle smlouvy na žalovaném dodání zbývajících 194 litrů slivovice a, bylo-li z počínání si žalovaného patrné, že týž plnění odpírá, byl žalobce zajisté oprávněn, nikoli povinen, žádati ihned v onom sporu místo splnění náhradu interesse pro nesplnění a změnit dle toho po rozumu § 235 c. ř. s. žalobní prosbu. Ve případě tomto byla by ovšem výše náhrady škody musila býti stanovena dle čl. 357 obch. zák. Leč žalobce tak neučinil, trvá na splnění smluvního závazku žalovaného, a poněvadž žalovaný, ač byl právoplatně odsouzen, slivovici dodati, této rozsudkem mu uložené povinnosti nedostál, a exekuce, vedená proti němu na základě onoho rozsudku, zůstala bezvýslednou, vznikl žalobci proti němu samostatný nárok dle § 368 ex. ř. na zaplacení interesse pro nesplnění závazku, anebo na náhradu škody, tím způsobené. Nárok tento není totožný s nárokem na náhradu škody pro nesplnění podle čl. 355 obch. zák., ať už vymáhaným zvláštní žalobou následkem provedené volby po upuštění od nároku na splnění smlouvy, nebo uplatňovaným následkem změny prosby žalobní, znějící původně na splnění smlouvy. Právě tak, jako nemůže žalobce, zvoliv si v obou těchto případech následkem prodlení žalovaného náhradu škody pro nesplnění, žádati více na žalovaném, aby smluvní závazek splnil, nemá ani žalobce, vymáhavší splnění, podle smlouvy více práva, žádati náhradu škody podle čl. 357 obch. zák. Od jednou vykonané volby nemůže žalobce více ustoupiti, jelikož jí zkonsumoval právo, příslušející mu podle článku 355 a 356 obch. zák., a ani neuposlechnutí rozkazu, ukládajícího žalovanému v rozsudku plnění, nedává mu právo nové volby, která jednou provedena, je definitivní. Kdyby měl býti správným názor žalovaného, že dlužno výši náhrady škody stanoviti podle doby původního plnění, neměl by celý spor, v němž se žalobce domáhal splnění, žádného smyslu, a byl by vůbec bezúčelným každý spor o plnění. Nárok podle § 368 ex. ř., zakládající se na ustanovení § 920 obč. zák. v novém znění, resp. na § 912 obč. zák., poskytuje žalobci vzhledem k tomu, že šlo původně o kupní smlouvu podle obchodního zákona, vedle čl. 283 obch. zák. a též dle § 1331 obč. zák. právo, žádati též náhradu ušlého zisku, avšak výše náhrady dle § 368 ex. ř., ať už jde o náhradu škody skutečně utrpěné neb o ušlý zisk, řídí se vzhledem k tomu, že žalobce byl vedle § 368 ex. ř. na základě právomocného rozsudku, vydaného v předchozím sporu, oprávněn vésti exekuci na splnění, podle doby, v níž bylo lze exekuční návrh podati. To byl den 25. ledna 1918, ježto rozsudek odvolacího soudu nabyt tehdy právní moci. V této době činila dle zjištění nižších soudů cena slivovice za 100 litrových procent 75—85 K, a odpovídal by peníz požadovaný v žalobě jako náhrada škody, tomuto poměru obzvláště, když žalobce odvolal se po této stránce na koupi úhradnou, provedenou za cenu 78 K. Než o koupi úhradné nelze tu vůbec mluvíti. Není sice o ni žádných zákonných ustanovení, co do času, místa, způsobu a podmínek jejího provedení, ale tolik jest zajisté nepochybné, že žalobce, jenž podal žalobu na náhradu podle § 368 ex. ř. dne 20. března 1918, nemůže tento svůj nárok opírat o koupi provedenou v dubnu 1918, jako o koupi úhradovou. To vyplývá též z povahy koupě úhradné jako prostředku k uspokojení potřeby opírat o koupi provedenou v dubnu 1918, jako o koupi úhradnou. To vyplývá též z povahy koupě úhradné jako prostředku k uspokojení potřeby kupujícího, jež zůstala následkem nedodání prodávajícího neukojena; musí

proto koupě, by byla úhradnou, provedena býti již z tohoto důvodu ihned, jakmile se prodávající octl se splněním v prodlení. Nejde tu tedy o uplatňování konkrétní škody a bez významu jsou i všechny důsledky, jež vyvozuje žalující ze své domnělé koupě úhradné, kterou ostatně i obě nižší stolice více méně zřetelně vyloučily. Žalobou svou domáhá se žalobce v pravdě náhrady ušlého zisku následkem nesplnění dodávky žalovaným; neboť domnělá jeho škoda vznikla mu dle jeho vlastního tvrzení tím, že zboží koupené jako domnělou úhradu v dubnu 1918 prodával dle cen smluvených se žalovaným, kdežto žaloba jeho, v níž domáhá se této náhrady škody, byla podána již 20. března 1918, tedy v době, v níž vůbec ještě ani žádné škody neutrpěl. Kromě toho netvrdil žalobce ani za sporu a tím méně prokázal, že následkem nedodání slivovice se strany žalovaného musel někomu jinému nějakou škodu nahraditi. Ušlý zisk záleží pravidelně v rozdílu mezi nákupní cenou a cenou, kterou by bylo lze docílit při dalším zcizení dotyčného zboží; a bylo by dle toho možno i zde si takto počínati při stanovení výše náhrady žalobci podle § 368 ex. ř., kdyby na trhu panovaly poměry normální a ceny zboží byly skutečně výsledkem nabídky a poptávky ve volném prodeji. Tomu tak, dle zjištění nižších soudů, vlivem mimořádných, válkou vyvolaných poměrů však nebylo, ceny slivovice libovolně stoupaly, a z té příčiny nelze nákupní ceny, které koncem ledna 1918 se vytvořily, považovati za vhodný základ pro náhradní nárok žalobcův. Ušlý zisk, požadovaný žalobcem, dle prosby žalobní a činící as 63 proc. původní nákupní ceny, neodpovídal by dobrým mravům, jeho výpočet, jež v podstatě dlužno postavit na roveň žádání přemrštěné ceny, vedl by k nedovolenému dle § 879 obč. zák. tedy nepřipustnému výsledku, a třeba proto vzíti za měřítko žalobního nároku obvyklý v obchodě občanský zisk, jemuž odpovídá obnos přisouzený žalobci nižšími soudy (asi 12 proc.).

Čís. 197.

Zákonem ze dne 10. prosince 1918 čís. 61 sb. z. a n. o zrušení šlechtictví, řádů a titulů nebyla odstraněna povinnost, řádové odznaky po smrti jich nositele vrátiti a odvést (§§ 59, 90 nesp. řiz.).

(Rozh. ze dne 11. června 1919, R I 209/19.)

V pozůstalostní věci po A-ovi uložil pozůstalostní soud (okresní soud v Hlinsku) universálnímu dědici, by na soud odvedl řádové znaky, jichž držitelem byl zůstavitel. Rekursu universálního dědice do tohoto usnesení nedal rekursní soud (krajský soud v Chrudimi) místa z těchto důvodů: Dle zákona ze dne 28. října 1918 čís. 11 sb. z. a n., dle něhož veškeré dosavadní zemské a říšské zákony a nařízení zůstávají prozatím v platnosti a všechny úřady prozatím úřadují a jednají dle dosavadních platných zákonů a nařízení (čl. 1., 2. a 3.), § 4 zákona ze dne 2. listopadu 1918, čís. 1 sb. z. a n., § 20 zákona ze dne 13. listopadu 1918 čís. 37 sb. z. a n., kterými zákon ten opět vyhlášen a platným uznán, dle zákona ze dne 2. listopadu 1918, čís. 2 sb. z. a n., kterým zřízeny nejvyšší správní úřady ve státě československém, a § 3 zákona ze dne 10.